

Sygn. akt III AUa 928/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Bożena Grubba (spr.)
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2016 r. w Gdańsku

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji D. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 kwietnia 2016 r.,
sygn. akt VIII U 9/16

oddala apelację.

SSA Barbara Mazur SSA Michał Bober SSA Bożena Grubba

Sygn. akt III AUa 928/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 listopada 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu D. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach uznając, iż wnioskodawca nie wykazał żadnego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz nie osiągnął wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca D. S. domagał się przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca podniósł, iż domaga się zaliczenia do okresów pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 11 lipca 1979 r. do 31 sierpnia

1998 r. w Zakładzie (...) w G..

W odpowiedzi na powyższe odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, a w uzasadnieniu powołał się na argumentację zawartą w treści zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2016 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego (sygn. akt VIII U 9/16).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony D. S., urodzony (...), w dniu 25.11.2015 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Wnioskodawca jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, jednakże wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

W toku postępowania przed organem rentowym wnioskodawca udowodnił 25 lat, 2 miesiące i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 11 lipca 1979 r. do 31 października 1996 r. w Zakładzie (...) w G..

Decyzją z dnia 27 listopada 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu D. S. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach uznając, iż wnioskodawca nie wykazał żadnego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach oraz nie osiągnął wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat.

W okresie od 11 lipca 1979 r. do 31 października 1996 r. wnioskodawca był zatrudniony, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w Zakładzie (...) w G.-C. na stanowisku montera instalacji gazowych. Ubezpieczony pracował w oddziale w K., który zajmował się rozwożeniem i podłączaniem butli z gazem do klientów indywidualnych. Do obowiązków ubezpieczonego należał załadunek butli z gazem na samochód, dowiezienie jej i wniesienie do klienta, a następnie zastąpienie pustej butli przez zamontowanie pełnej. Wnioskodawca sprawdzał też szczelność instalacji gazowych. Jeździł samochodem przeznaczonym do przewozu (...).

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest prawo ubezpieczonego do emerytury określonej w przepisie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet, okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet, nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony, jak stwierdził Sąd I instancji, swoje prawo do emerytury w obniżonym do 60 lat wieku emerytalnym wiąże z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych, a zatem stosownie do art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej wymaganym jest, aby wykazał on

na dzień 1 stycznia 1999 roku 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, ze zm.), t.j. pracy wymienionej w wykazie A tegoż rozporządzenia.

Zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem, w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Sąd Okręgowy zważył, że bezspornym jest, iż ubezpieczony w toku niniejszego postępowania ukończył 60 rok życia, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat oraz wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa. Bezspornie zatem, ubezpieczony, poza 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych przebyłym do dnia 1 stycznia 1999 roku, spełnia wszystkie pozostałe wymienione w art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej warunki do przyznania dochodzonego świadczenia.

Wobec powyższego, przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach może zostać uznany okres zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 11 lipca 1979 r. do dnia 31 października 1996 r.

Sąd I instancji wyjaśnił, że prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach przysługuje wówczas, gdy ubiegający się o prawo wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Decydujące znaczenie ma rodzaj i wymiar wykonywanej pracy, a nie przedłożenie odpowiedniego świadectwa pracy w szczególnych warunkach, ze wskazaniem stanowiska pracy określonego w wykazie prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Jak zauważył Sąd Najwyższy - określanie dla celów emerytalnych stanowisk pracy jako „pracy wykonywanej w szczególnych warunkach” w rozumieniu wykazów stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie należy do kompetencji pracodawcy (vide: wyrok z dnia 22 czerwca 2005r., sygn. akt I UK 351/04, OSNP 2006/5-6/90).

Sąd Okręgowy w związku z tym przeprowadził na sporną okoliczność postępowanie dowodowe z dokumentów z akt osobowych, dokumentów z akt ubezpieczeniowych, zeznań świadka oraz z zeznań wnioskodawcy przesłuchanego w charakterze strony.

W sądowym postępowaniu odwoławczym, jak już wskazano, okresy zatrudnienia

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84, Lex Polonica, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84, Lex Polonica). Decydujące znaczenie ma rodzaj i wymiar wykonywanej pracy, a nie przedłożone świadectwo pracy w szczególnych warunkach, określające stanowisko pracy, ponieważ o zaliczeniu danego rodzaju pracy do wykonywanej w szczególnych warunkach decyduje nie nazwa zajmowanego stanowiska, ale charakter wykonywanych czynności. Sąd I instancji uznał zatem, że należało oprzeć się z jednej strony na zachowanej dokumentacji pracowniczej, a z drugiej na dowodach w postaci zeznań świadka oraz dowodzie z zeznań wnioskodawcy.

Po przeprowadzonym postępowaniu dowodowym Sąd Okręgowy stwierdził, iż wnioskodawca w spornym okresie od 11 lipca 1979 r. do 31 października 1996 r., będąc zatrudniony na stanowisku montera instalacji gazowych w Zakładzie (...) w G. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych.

Sąd podkreślił, że w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

w dziale IV pod poz. 11 wymieniono prace w chemii przy produkcji gazów technicznych i napełnianiu butli gazami technicznymi. Pod poz. 40 wymieniono zaś prace magazynowe, załadunkowe, rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych - pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zważył, iż ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadka K. W. i ubezpieczonego nie wynika, aby w spornym okresie zatrudnienia od 11 lipca 1979 r. do 31 października 1996 r. wykonywał on prace w szczególnych warunkach.

Sąd nie zaliczył w/w okresu wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych, albowiem z opisu wykonywanych przez wnioskodawcę czynności, charakteru pracy i czasu pracy wynikało, że wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac wymienionych w wykazie A, Dział IV (w chemii), pod poz. 11. Prace wskazane pod poz. 11 są to prace przy produkcji gazów technicznych i napełnianie butli gazami technicznymi. Z zeznań świadka K. W. i samego wnioskodawcy wynikało zaś, iż ubezpieczony montował butle gazowe do domowych instalacji gazowych oraz zajmował się sprawdzaniem szczelności instalacji gazowych.

Ubezpieczony nie wykonywał również prac wymienionych pod poz. 40, działu IV, wykazu A, gdzie jako prace w szczególnych warunkach wymienione zostały prace magazynowe, załadunkowe, wyładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych – pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych. Sąd stwierdził, że z całą pewnością butla z gazem propan butan używanym w gospodarstwach domowych nie jest materiałem wybuchowym. Sąd Okręgowy w pełni podzielił w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia

14 kwietnia 2015 r., II UK 214/14, wydanym na tle zbliżonych do występujących w niniejszej sprawie okoliczności faktycznych. W uzasadnieniu powołanego wyżej orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że montaż butli gazowych do kuchenek u odbiorców indywidualnych nie został zaliczony do prac w szczególnych warunkach przez rozporządzenie z dnia 7 .02.1983 r. Natomiast odnośnie transportu butli gazowych, zdaniem Sądu Najwyższego, nie jest to przewóz towarów niebezpiecznych w rozumieniu ww. rozporządzenia, albowiem konstruując wskazane unormowanie prawodawca miał na myśli przewozy paliw płynnych w cysternach, a nie przewozy niewielkich pojemników stalowych z ciekłym gazem.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, iż na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie legitymował się stażem pracy w warunkach szczególnych - określonych w wykazie A Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

w łącznym wymiarze 15 lat .

W konkluzji, z przytoczonych względów i w oparciu o argumenty podnoszone powyżej Sąd Okręgowy, na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i cytowanych wyżej regulacji, oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony, zarzucając:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji wadliwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, przekraczającą granice swobodnej oceny dowodów, a także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegające w szczególności

na newszechstronnym rozważeniu materiału dowodowego i przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów prowadzące do dokonania ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i bezpodstawne przyjęcie, że pracując w Zakładzie (...) w G.-C. w okresie od dnia 11 lipca 1979 roku do dnia

31 października 1996 roku, D. S. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy z całokształtu okoliczności sprawy wynika, że praca jaką wykonywał ubezpieczony w przedmiotowym okresie stanowi pracę w szczególnych warunkach

w rozumieniu art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 i art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji nieprzyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury na skutek nieuwzględnienia pracy wykonywanej

w Zakładzie (...) w G.-C. w okresie od dnia 11 lipca

1979 roku do dnia 31 października 1996 roku na stanowisku kierowcy montera instalacji gazowych jako pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy prace te stanowią prace wykonywane w szczególności warunkach, w związku z czym ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury;

3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 3 k.p.c., w następstwie czego doszło do dowolnej oceny materiału dowodowego, braku wyczerpujących ustaleń poprzez nierozważenie w sposób wszechstronny zebranego materiału dowodowego, z którego wynika jednoznacznie, że wnioskodawca spornym okresie pracował w warunkach szczególnych;

4. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że charakter pracy wnioskodawcy, zakres jego czynności pracowniczych nie pozwalają na uznanie,

że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie spełnił wszystkich przesłanek uprawniających do emerytury w obniżonym wieku; a szczególności błąd w ustaleniach faktycznych Sądu, że butla z gazem propan butan używana w gospodarstwach domowych

nie jest materiałem wybuchowym, co stoi w sprzeczności z doświadczeniem życiowym,

a także z przepisami prawnymi, w tym przepisami europejskimi;

5. rażące naruszenie art. 32 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia

z 7 lutego 1983 r. w związku z postanowieniami działu IV pkt 40 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia poprzez przyjęcie, że praca wnioskodawcy nie była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy, co skutkowało niezaliczeniem tej pracy do pracy

w warunkach szczególnych i stwierdzeniem braku przesłanek do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

Ubezpieczony wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka S. R. na okoliczności wymienione w treści uzasadnienia, w szczególności na okoliczność, że okres zatrudnienia odwołującego od dnia 1 lutego 1979 roku do dnia 31 października 1996 roku w Zakładzie (...) w G.-C. na stanowisku kierowcy montera instalacji gazowych stanowi pracę w szczególnych warunkach.

Nadto apelujący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt postępowania toczącego się w sprawach: VIII U 1187/15 (dot. K. W.) i VIII U 1448/14 (dot. S. R.) w postaci wyroków Sądu Okręgowego w Gdańsku wydanych w przedmiotowych sprawach wraz z uzasadnieniami tych orzeczeń, na okoliczność, jak w treści apelacji, a w szczególności zasadności powództwa oraz na okoliczność zakwalifikowania pracy (tej samej pracy wykonywanej przez odwołującego się) na stanowisku kierowca monter instalacji gazowych w Zakładzie (...) w G.-C. jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Skarżący wyjaśnił, że potrzeba powołania się na nowe dowody z uwagi na poczynione przez Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalenia wynika dopiero na etapie postępowania przed sądem II instancji. Nadto, ubezpieczony wnosząc odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. działał bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Mając na względzie powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę wydanego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyroku z dnia 07 kwietnia 2016 roku, sygn. akt: VIII U 9/16 poprzez uwzględnienie odwołania ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 27 listopada 2015 roku i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania apelacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że ubezpieczony w okresie od dnia 11 lipca 1979 roku do dnia 31 października 1996 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładzie (...) w G.-C., gdzie jako kierowca - monter instalacji gazowych pracował stale i w pełnym wymiarze przez 6 dni w tygodniu. Odwołujący się był kierowcą specjalistycznych samochodów dostawczych przystosowanych do przewozu materiałów niebezpiecznych (wybuchowych) tj. butli z gazem propan - butan. Odwołujący się ponadto zajmował się załadunkiem butli wypełnionych gazem technicznym na samochód, dowiezieniem butli i wniesieniem do klientów w mieszkaniach, zakładach, budynkach, Państwowych Gospodarstwach Rolnych, ośrodkach wczasowych itd., a następnie zastępowaniem pustych butli poprzez zamontowanie pełnych oraz montażem kuchenek gazowych u klientów. Do jego obowiązków należało również sprawdzanie stanu instalacji gazowych i szczelności zaworów gazowych. Do wykonywania tego rodzaju pracy wymagane były specjalne uprawnienia, które odwołujący się posiadał. W związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach ubezpieczony otrzymywał specjalny dodatek do wynagrodzenia za pracę (tzw. szkodliwe). Zakład zapewniał mu również posiłki regeneracyjne i mleko.

Zdaniem apelującego, wbrew stanowisku Sądu I instancji, z uwagi na wybuchowy, a także toksyczny charakter gazu propan-butan, praca jego stanowiła pracę w szczególnych warunkach określoną w wykazie A, dziale IV, pod poz. 40 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.), gdzie wymienia się prace magazynowe, załadunkowe, rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów wyrobów gotowych - pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych. W orzecznictwie niejednokrotnie zwraca się uwagę, że załadunek, rozładunek, transport i montaż butli gazowych stanowi materiał wybuchowy,

a zatem zalicza się do prac magazynowych, załadunkowych, rozładunkowych, transportu oraz konfekcjonowania surowców, półproduktów i wyrobów gotowych – pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych wymienionych w wykazie A, dziale IV, poz. 40 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. Jak podał ubezpieczony, pogląd taki wyraził między innymi Sąd Okręgowy w Siedlcach w wyroku z dnia 5 grudnia 2014 roku (IV U 571/14) i w wyroku z dnia 4 lutego 2015 roku (IV U 170/ 13) oraz Sąd Okręgowy w Nowym Sączu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 11 sierpnia 2014 roku (sygn. akt IV U 184/14).

Ubezpieczony zarzucił, że w związku z powyższym, a także w związku z faktem, że gaz propan - butan jest substancją zaklasyfikowaną jako stwarzającą zagrożenie zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008, a także substancją zaklasyfikowaną jako niebezpieczną zgodnie z kryteriami klasyfikacji wg dyrektywy 1999/45/WE z kategorią zagrożenia nr 1, z informacją że jest to skrajnie łatwopalny gaz, jest gazem pod ciśnieniem, a także że ogrzanie grozi wybuchem, nie sposób się zgodzić ze stanowiskiem Sądu I instancji, że „z całą pewnością butla z gazem propan butan używanym na gospodarstwach domowych nie jest materiałem wybuchowym”.

Ubezpieczony zwrócił uwagę, że nie można również pominąć, iż na gruncie identycznego stanu faktycznego, bo odnoszącego się do bliskiego współpracownika ubezpieczonego we wskazanym okresie i świadka w niniejszym postępowaniu K. W., w sprawie toczącej się pod sygnaturą akt VIII U 1187/15, Sąd Okręgowy w G. przyjął, że praca monter instalacji gazowych wykonywana w Zakładzie (...) w G.-C. stanowi pracę w szczególnych warunkach określoną w wykazie A, dziale IV, poz. 40 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wcześniej podobne orzeczenie zostało (w sprawie toczącej się pod sygnaturą akt VIII U 1448/14) wydane w sprawie przyznania prawa do emerytury w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach w stosunku do S. R., również bliskiego współpracownika ubezpieczonego w Zakładzie (...) w G.-C., wykonującego taką samą pracę jak odwołujący się.

Wnioskodawca podkreślił, że już w samych ustaleniach faktycznych Sąd I instancji błędnie wskazał także stanowisko odwołującego, wskazując, że D. S. pracował na stanowisku monter instalacji gazowych, zaś w rzeczywistości D. S. wykonywał prace na stanowisku kierowcy monter instalacji gazowych, co wynika i zeznań świadka, i strony, a także z innych dokumentów złożonych do akt sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego podlega oddaleniu jako bezzasadna.

Przedmiotem sporu między stronami było, czy wnioskodawca D. S. spełnił kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury w wieku obniżonym, przewidzianej w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z art. 32 tej ustawy. Spór stron dotyczył w szczególności legitymowania się przez wnioskodawcę 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy przeprowadził wystarczające dla kategorię rozstrzygnięcia sprawy postępowanie dowodowe, a wynik tego postępowania, wbrew twierdzeniom apelującego, ocenił zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c., nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów, przepisem tym zakreślonym, a w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd I Instancji wyjaśnił powody rozstrzygnięcia oraz przekonywująco wykazał, dlaczego odwołanie należało oddalić. Podkreślić należy,

iż przedmiotem oceny Sądu Okręgowego były dowody zaofiarowane przez strony, zostały one przeanalizowane, a następnie szczegółowo omówione w uzasadnieniu, co pozwala na ich instancyjną kontrolę i prowadzi do wniosku, że wszystkie one zostały ocenione w zgodzie z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny zaakceptował w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNP 1999, nr 24, poz. 776).

Sąd odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą, a tym samym nie ma potrzeby powtarzać w całości trafnego wyводу prawnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2006 r., IV CK 380/05, LEX nr 179977; z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04, LEX nr 177281).

Odnosząc się w tym miejscu do wniosków dowodowych zawartych w apelacji, Sąd odwoławczy zwraca uwagę, że granicę obowiązku prowadzenia przez sąd postępowania dowodowego wyznacza podlegająca kontroli instancyjnej ocena, czy dostatecznie wyjaśniono sporne okoliczności sprawy. W realiach niniejszej sprawy okoliczności niezbędne do jej prawidłowego rozstrzygnięcia zostały zaś dostatecznie wyjaśnione w postępowaniu przed Sądem I instancji. W szczególności zważyć należy, że w sposób pełny i nie budzący wątpliwości ustalono zakres obowiązków wykonywanych przez ubezpieczonego w ramach spornego zatrudnienia, prowadzenie zatem dalszego postępowania dowodowego na tę okoliczność byłoby bezcelowe. Subsumcja tych ustaleń pod odpowiednie normy prawa materialnego – w realiach rozpoznawanej sprawy normy rozstrzygające, czy dane zatrudnienie wykonywane było w warunkach szczególnych, czy też nie – jest rzeczą Sądu, a nie świadków. Jeśli zaś chodzi o prawomocne orzeczenia w sprawach innych osób wraz z uzasadnieniami, o czym będzie mowa poniżej, wskazać jedynie w tym miejscu należy, że ocena prawna innego Sądu, choćby w analogicznej sprawie, nie jest wiążąca dla Sądu rozstrzygającego konkretną sprawę. Wobec powyższego wnioski dowodowe ubezpieczonego zawarte w apelacji te podlegały oddaleniu na podstawie art. 227 k.p.c. a contrario w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd Apelacyjny podkreśla, że głównym motywem przyświecającym ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS było założenie, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, dlatego też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w znaczny sposób jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Pamiętać należy, iż prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 24 i 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i określonego w nim wieku emerytalnego, tak więc przepisy regulujące to prawo należy interpretować w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Stosownie do art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W świetle przepisu art. 32 ust. 4 cyt. ustawy pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione

w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4 - 15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załączniki do niego (analogiczne stanowisko w przedmiotowej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., sygn. akt: II UK 21/10; LEX nr 619638).

Jak z kolei Sąd Najwyższy wskazał w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., UK 258/06, OSNP 2008/5-6/81 - wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych "instytucją" wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu rodzajów prac uznanych za prace w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzania w procesie stosowania prawa (por. wyrok SN z dnia 6 grudnia 2010 r., II UK 140/10, LEX nr 786382; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2009 r., I UK 218/09, LEX nr 577817). Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej (por. wyrok SN dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008/5-6/81).

Podkreślić zatem jeszcze raz należy, że dla uznania danej pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych konieczne jest wykonywanie takiej pracy na konkretnie tak zakwalifikowanym stanowisku pracy. Rodzaje prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wymienione zostały w wykazie „A” stanowiącym załącznik do cytowanego wyżej rozporządzenia, zaś poszczególne stanowiska pracy w warunkach szczególnych - w zarządzeniach „resortowych” poszczególnych ministrów, wydanych

na podstawie delegacji zawartej w przepisie § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Za pracę w warunkach szczególnych może zostać uznane wyłącznie zatrudnienie wymienione w ww. przepisach, choćby inny rodzaj zatrudnienia, nie mieszczący się w tym katalogu, wiązał się - zwłaszcza w subiektywnym przekonaniu pracownika -

ze szkodliwym oddziaływaniem na jego stan zdrowia. Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania wyłącznie pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika

do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac - rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych. Sąd I instancji nie uchybił tej zasadzie, prowadząc postępowanie dowodowe zmierzające do wyjaśnienia tej istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, jaką jest właśnie rodzaj pracy faktycznie wykonywanej przez ubezpieczonego. Jak wskazuje analiza uzasadnienia Sądu Okręgowego, Sąd ten nie ograniczył się do nazwy stanowiska pracy wnioskodawcy powoływanej w jego dokumentacji pracowniczej, ale skupił się na ocenie czynności wykonywanych rzeczywiście przez D. S., a wynikających zarówno z dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych, jak i z zeznań świadka i samego ubezpieczonego. W szczególności, wobec zarzutów apelacji, podkreślić należy, że Sąd Okręgowy poczynił ustalenie faktyczne, zgodnie którym na zajmowanym stanowisku (niezależnie od jego nazewnictwa) ubezpieczony zajmował się nie tylko załadunkiem, wniesieniem do klienta i podłączeniem butli z gazem, jak również sprawdzaniem szczelności instalacji gazowych, ale również przewoził butle z gazem w samochodzie do tego przeznaczonym marki Ż.. Nie znajduje zatem potwierdzenia zastrzeżenie wnioskodawcy, jakoby Sąd Okręgowy pominął powyższą okoliczność przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy.

Za prawidłowe należy uznać stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym wnioskodawca w okresie od 11 lipca 1979 r. do 31 października 1996 r., będąc zatrudniony

w Zakładzie (...) w G. i wykonując ww. czynności, nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych wymienionej w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., w Dziale IV (W chemii) - ani pod poz. 11 – Produkcja gazów technicznych i napełnianie butli gazami technicznymi, ani pod poz. 40 – Prace magazynowe, załadunkowe, rozładunkowe, transport oraz konfekcjonowanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych – pylistych, toksycznych, żrących, parzących i wybuchowych.

Zważyć należy, że brak możliwości zakwalifikowania pracy polegającej na przewożeniu butli gazowych do domowych instalacji gazowych, ich montażu i sprawdzaniu szczelności instalacji gazowych jako pracy w warunkach szczególnych był już niejednokrotnie przedmiotem analizy zarówno sądów apelacyjnych, jak i Sądu Najwyższego. Najpełniejsza wykładnia tego zagadnienia została przedstawiona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2015 r. (II UK 214/14, LEX nr 1681886). Podzielając

w całej rozciągłości przedstawioną przez Sąd Najwyższy argumentację, przypomnieć należy, że wynika z niej, iż: „Propan-butan, znany też pod nazwą (...) (skrót od ang. L. P. G.) jest uzyskiwany nie tylko jako produkt uboczny przy rafinacji ropy naftowej, ale również ze złóż gazu ziemnego, zwykle na początku uruchamiania nowego odwiertu (...). Przede wszystkim zwrócić jednak należy uwagę na fakt, że ta mieszanina propanu i butanu ma postać gazową, ale przechowywana w pojemnikach pod niewielkim nawet ciśnieniem jest cieczą i należy do najbardziej powszechnych i wszechstronnych źródeł energii. Stosowana jest głównie jako: paliwo do zasilania różnego rodzaju urządzeń grzewczych

(np. promienników gazowych, nagrzewnic), źródło zasilania domowych kuchenek gazowych, grilli gazowych, kuchenek turystycznych, taboretów gastronomicznych, paliwo silnikowe - autogaz, paliwo stosowane w czasie wykonywania prac dekararskich, instalacyjnych, obróbki

i cięcia metali, paliwo w systemach kogeneracji i mikrokogeneracji, paliwo w przemysłowych procesach produkcyjnych - np. w fabrykach ceramiki, cegielniach, gaz nośny do kosmetyków w aerozolu. (...) już od 1912 r. sprzedawany był jako wygodne i bezpieczne paliwo

do przenośnych kuchenek gazowych. W tym celu wykorzystuje go wiele milionów osób

w Polsce i na całym świecie. (...) nie można zaakceptować tezy, że kilka milionów osób korzystających z butli gazowych lub pojemników z (...) w samochodach osobowych - wykonuje pracę w szczególnych warunkach. Propan i butan są gazami palnymi, dlatego najistotniejszymi zagrożeniami stwarzanym przez ich używanie może być wybuch lub pożar. Zagrożenia te mogą występować głównie na skutek uwolnienia (...) (do poziomu kilkunastu procent w powietrzu) i jednoczesnego wystąpienia bodźca energetycznego (np. iskry, nagrzanej powierzchni, ognia), który powoduje zapłon”.

W tym miejscu warto też zwrócić uwagę, co było sygnalizowane przez Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu, że mieszaniny gazów propan i butan nie można uznać – jak podnosi ubezpieczony - za materiał wybuchowy. Fakt, że jest to gaz łatwopalny nie jest równoznaczny z uznaniem go za materiał wybuchowy. Analogiczna uwaga odnosi się do kwalifikowania go w przepisach prawa europejskiego jako „niebezpiecznego”

czy „stwarzającego zagrożenie”. Apelujący zdaje się nie dostrzegać, że nie są to pojęcia zamienne. Obowiązując w Polsce przepisy operują bowiem definicją legalną materiałów wybuchowych. Definicja ta powinna być traktowana jako powszechnie obowiązujące rozumienie tego pojęcia w polskim systemie prawnym, a zatem interpretowanie jej w sposób potoczny przy wykładni aktów prawnych jest nieuprawnione.

Stosownie do definicji materiałów wybuchowych zawartej w art. 3 pkt 11 ustawy

z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1100 ze zm.) należy przez to rozumieć substancje chemiczne stałe lub ciekłe albo mieszaniny substancji, zdolne do reakcji chemicznej z wytwarzaniem gazu

o takiej temperaturze i ciśnieniu i z taką szybkością, że mogą powodować zniszczenia

w otaczającym środowisku, a także wyroby wypełnione materiałem wybuchowym, zaliczane do klasy 1, o których mowa w załączniku A.

Jak natomiast stanowiła definicja zawarta w art. 3 obowiązującej we wcześniejszym okresie ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych

(Dz. U. 1961 Nr 6, poz. 43 ze zm.) za materiały wybuchowe w rozumieniu ustawy uznawano ciała stałe, ciekłe lub gazowe, które pod działaniem bodźców fizycznych lub chemicznych zdolne są do przemiany wybuchowej, a w wyniku jej do niszczycielskiego oddziaływania na otoczenie.

Mieszanina propanu i butenu nie odpowiada przytoczonym powyżej definicjom, brak jest zatem podstaw do uznania jej za materiał wybuchowy. Gazy techniczne, a zwłaszcza propan – butan, należą do niebezpiecznych materiałów wybuchowych, gdy pozostają w postaci płynnej, gdy tymi gazami napełniane są butle. Niesporne było – ubezpieczony przyznał to wprost w złożonych wyjaśnieniach – że nie pracował przy napełnianiu butli. Praca przy samym przewożeniu i montowaniu szczelnie zamkniętych i zaplombowanych butli z gazem – co właśnie należało do obowiązków ubezpieczonego – nie naraża już pracownika na niebezpieczeństwo wybuchu. Próba dowodzenia przeciwnej tezy nakazywałaby przyjąć, że pracę w warunkach szczególnych wykonują także użytkownicy butli gazowych w gospodarstwach domowych czy użytkownicy samochodów osobowych lub wózków widłowych przystosowanych do paliwa gazowego propan – butan.

Odpowiadając na kolejny zarzut apelacji wyjaśnić należy, że otrzymywanie przez pracownika z tytułu wykonywania pracy na określonym stanowisku dodatku za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia nie przesądza o tym, że pracę tę należy uważać za wykonywaną w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przytoczone powyżej przepisy wymagają bowiem, aby praca taka wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, a nadto konieczne jest wykazanie, iż dane stanowisko znajduje się wykazie prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Otrzymywanie przez wnioskodawcę przedmiotowego dodatku może mieć zatem jedynie pomocnicze znaczenie dla ustalenia charakteru pracy świadczonej przez wnioskodawcę, nie rozstrzyga jednak kwestii stałości świadczenia takiej pracy ani kwalifikowania danego stanowiska pracy do wykazu prac w warunkach szczególnych.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostaje również argumentacja wnioskodawcy odnosząca się do innych ubezpieczonych, którzy wykonywali taką samą pracę jak on i którym przyznano prawo do wcześniejszej emerytury. Zważyć należy, że każda sprawa wymaga indywidualnej oceny na podstawie szczegółowo ustalonego niepowtarzalnego stanu faktycznego. Nadto, ocena prawna innego Sądu, choćby w analogicznej sprawie, nie jest wiążąca dla Sądu rozstrzygającego konkretną sprawę. Sposób zatem, w jaki rozstrzygnięto sprawy podobne do sprawy ubezpieczonego, nie ma wpływu na wynik niniejszego postępowania.

Reasumując, stwierdzić należy, że ubezpieczony nie wykazał, aby w trakcie spornego zatrudnienia stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował na stanowisku zakwalifikowanym przez ustawodawcę jako praca w warunkach szczególnych. Skoro zatem apelujący nie wykazał piętnastoletniego stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, to nie było możliwym przyznanie mu prawa do żądanego świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał apelację wnioskodawcy za niezasadną i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

SSA Michał Bober SSA Barbara Mazur SSA Bożena Grubba